

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 20. martā
(OR. en)

7604/23

COMPET 241
IND 127
MI 216
BETREG 2
DIGIT 44
ECOFIN 265
EDUC 100
ENER 139
ENV 272
POLCOM 50
RECH 100

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2023. gada 17. marts

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2023) 168 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 168 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 168 *final*

Briselē, 16.3.2023.
COM(2023) 168 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada

ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada

Eiropas uzņēmumi, kuri rada darbvietas, inovāciju un labklājību, ir mūsu sabiedrības virzītājspēks. **Konkurētspēja un produktivitāte** ir būtiski nosacījumi uzņēmumu uzplaukumam; tās jau vairākus gadu desmitus ir bijušas ES politikas centrā.

Ņemot vērā nesenās secīgās krīzes, ES ir ātri ieviesusi kopīgu un koordinētu reakciju, parādot, ka mūsu kopīgais spēks ir lielāks par visu dalībvalstu pūliņu summu. Eiropas modelim pārbaudījumus uzlika Covid pandēmijas izraisītie piegādes ķēžu traucējumi un strauji augošās enerģijas cenas pēc tam, kad Krievija gāzi izmantoja kā ieroci. Šīs problēmas lika mums pielāgot sevi pierādījušu ekonomikas un rūpniecības politiku, lai turpinātu nodrošināt labklājību un stabilitāti mūsu iedzīvotājiem un uzņēmumiem un lai mēs būtu nozīmīgi dalībnieki pasaules mērogā. Tomēr krīzes pārvarēšana neveido stabilu un nākotnes prasībām atbilstošu ekonomiku, kas garantē mūsu labklājību un globālu pozīciju. Ekonomisko produktivitāti nevar izveidot, pamatojoties tikai uz reaģējošiem pasākumiem.

Tagad ir pienācis laiks koncentrēties uz ES ilgtermiņa konkurētspēju arvien problemātiskākā ģeopolitiskajā kontekstā. Ir pienācis **laiks raudzīties pēc 2030. gada**, proti, gada, līdz kuram ir noteikta lielākā daļa ES politikas mērķu.

Šā paziņojuma mērķis ir sniegt informāciju vadītāju diskusijām par Eiropas ekonomikas ilgtermiņa konkurētspēju un produktivitāti. Eiropas uzņēmumiem ir jālemj par savām investīcijām nākotnes labā, ņemot vērā nenoteiktību, piedāvājuma ierobežojumus un ne vienmēr godīgo konkurenci.

ES var balstīties uz savām stiprajām pusēm un sasniegt vairāk nekā tikai mēģināt mazināt un pārvarēt izaugsmes un inovācijas plaisu. **Tālradzīgs, labi definēts un koordinēts ES regulējums veicinās plaukstošus uzņēmumus, kas ir spējīgi konkurēt pasaules tirgū, ar pievilcīgām darbvietām un globālu standartu noteikšanu.** Lai nostādītu ES ekonomiku uz ilgtspējīgas izaugsmes ceļa pēc 2030. gada, ES un tās dalībvalstīm ir aktīvi jānodrošina strukturāli uzlabojumi, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvi pasākumi saskaņā ar šajā paziņojumā izklāstītajām nostādnēm. Tagad ir pienācis laiks strādāt savādāk ES ilgtermiņa konkurētspējai izšķirīgā brīdī.

I. ES konkurētspēja šodien

Eiropas Savienība var ar daudz ko lepoties. Tā ir viena no trim lielākajiem ekonomikas reģioniem pasaulē, kura preču un pakalpojumu tirdzniecība ar pārējo pasauli veido 16,2 %¹ no pasaules tirdzniecības apjoma, kas ir augstāks rādītājs nekā ES-27 īpatsvars pasaules IKP: gandrīz 15 %². Tomēr, pievēršot lielāku uzmanību, atklājas, ka kopš 20. gadsimta 90. gadu vidus **vidējais produktivitātes pieaugums ES ir bijis vājāks nekā citās lielākajās ekonomikās**, kā rezultātā pieaug produktivitātes līmeņu atšķirības. Demogrāfiskās pārmaiņas rada vēl lielāku spriedzi. Analīze liecina, ka turklāt ES nav līdzvērtīga citām pasaules daļām dažās transversālajās tehnoloģijās, esot iedzinējas lomā visās trijās dimensijās gan inovācijā,

¹ Pašu aprēķini par *WB-WDI* (<https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>)

² *DG Trade Statistical Guide – 2022. gada augusts (europa.eu)*

gan ražošanā, gan ieviešanā³ un zaudējot jaunākos tehnoloģiskos sasniegumus, kas nodrošina turpmāku izaugsmi.

Divējādā pārkārtošanās, kas balstīta uz Eiropas zaļo kursu⁴ un digitālo desmitgadi⁵, **veicina izaugsmi un ES ekonomikas modernizāciju**, paverot jaunas uzņēmējdarbības iespējas un palīdzot iegūt konkurences priekšrocības globālajos tirgos. Laikposmā no 1990. līdz 2021. gadam ES ekonomika ir augusi par vairāk nekā 61 %, un emisijas ir samazinājušās par 28 %, tādējādi skaidri atsaistot izaugsmi no CO₂ emisijām. Augsti digitalizēta rūpniecība spēs ražot viedākā, efektīvākā, drošākā un tīrākā veidā. To uzņēmumu produktivitāte, kuri jau investē uz datiem balstītā inovācijā un datu analītikā, pieaug par aptuveni 5–10 % ātrāk nekā tie, kuri investīcijas neveic⁶.

Lai veicinātu atveseļošanu pēc pandēmijas, Komisija ir izveidojusi iespēju **investīciju un reformu** veicināšanai. Papildus Atveseļošanas un noturības mehānismam daudzas ES programmas veicina divējādo pārkārtošanos, piemēram, 35 % no kopējiem izdevumiem no visām ES programmām ir paredzēti klimata mērķu sasniegšanai. Nesenajā **Eiropas zaļā kursa industriālajā plānā**⁷ Komisija izklāstīja, kas ir vajadzīgs, lai neto nulles emisiju nozare saglabātu konkurētspēju vidējā termiņā, un uzsvēra, ka ir vajadzīgas ātrākas un vienkāršākas procedūras, lai uzņēmumi varētu plaukt. Tika pilnveidota administratīvā vienkāršošana un racionalizēta atļauju piešķiršana atjaunīgo energoresursu izmantošanai, kritiski svarīgu izejvielu un neto nulles tehnoloģiju ražošanai, un tās tiks izskatītas plašākai īstenošanai laika gaitā. Tas tika darīts mērķtiecīgi un nemazinot augstus ilgtspējas standartus.

II. Konkurētspējas veicināšana pēc 2030. gada

Šodien valda plaša vienprātība par **Eiropas modeli iekļaujošai ekonomikas izaugsmei, kura pamatā ir ilgtspējīga konkurētspēja, ekonomiskā drošība, tirdzniecība, atvērta stratēģiskā autonomija un godīga konkurence, kā labklājības avotu.**

Ilgtspējīgas konkurētspējas pamatā ir produktivitātes pieaugums, vidiskā ilgtspēja, makroekonomikas stabilitāte un taisnīgums. Ekonomiskā drošība ir ES ekonomikas spēja izturēt satricinājumus un aizsargāt savas intereses, pateicoties noturīgām un diversificētām piegādes ķēdēm un labi funkcionējošiem uzņēmumiem. Tiecoties panākt atvērtu stratēģisko autonomiju, ES apņemas atvērt tirdzniecību, vienlaikus uzņemoties atbildību par ilgtspējīgākas un taisnīgākas pasaules veidošanu, veidojot savu spēju palielināt noturību un aizstāvēt sevi pret piespiedu un negodīgu praksi.

No Eiropas Savienības vēstures var mācīties. Plašas kopienas līmeņa programmas un reformas ar skaidru konkurētspējas dimensiju, piemēram, *kopējā tirdzniecības politika* 20. gadsimta 50. gados un *Vienotā tirgus programma* 20. gadsimta 80. gados, stimulēja ekonomisko aktivitāti un produktivitāti. **Spēcīgāka kopīga ES līmeņa rīcība tagad atkal var veicināt labklājību un produktivitāti.**

³ Tās ir nākamā līmeņa automatizācija, savienojamības nākotne, izklaidēta infrastruktūra, nākamās paaudzes datošana, lietišķais mākslīgais intelekts, programmēšanas nākotne, uzticēšanās arhitektūra, biorevolūcija. ES ir vadošā loma nākamās paaudzes materiālu ražošanā un ieviešanā un tīro tehnoloģiju jomā. Avots: [McKinsey securing-europes-competitiveness-addressing-its-technology-gap-september-2022.pdf \(mckinsey.com\)](https://www.mckinsey.com/sectors/europe/insights/securing-europes-competitiveness-addressing-its-technology-gap-september-2022)

⁴ COM (2019) 640 final

⁵ COM (2021) 118 final

⁶ ESAO (2015), *Data-driven innovation: big data for growth and well-being*, OECD Publishing, Parīze.

⁷ COM (2023) 62 final

Tieši Eiropas tiesību un vērtību sistēma piesaista Eiropas Savienībai privātpersonas un uzņēmumus, balstoties uz spēcīgu Eiropas sociālo modeli ar **vienlīdzīgām iespējām visiem** un tirgus ekonomiku, kas nevienu neatstāj novārtā. ES ir vadošā loma lielākajā daļā sociālās iekļaušanas dimensiju⁸, ko atbalsta Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Stabils iestādes, stabila makroekonomikas sistēma, t. sk. labi funkcionējošs darba tirgus, ilgtspējīga parāda situācija un politika, kas paredzēta stabilu cenu nodrošināšanai, arī turpmāk būs ES konkurētspējas panākumu faktori. Tiesiskums garantē pamattiesības un atbalsta stabilu, paredzamu un investīcijām labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi ar garantētām tiesībām uz tiesisko aizsardzību. Tāpat augstas kvalitātes infrastruktūra un cilvēkkapitāls ar labi izglītotu un apmācītu darbspēku ir viens no ES aktīviem.

Eiropas pusgada ietvaros Komisija turpinās sniegt analīzi un ierosināt konkrētām valstīm adresētus ieteikumus, lai novērstu galvenos šķēršļus ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei dalībvalstīs, nodrošinot efektīvu reformu impulsu, lai radītu **pareizos apstākļus konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai**, tajā skaitā attiecībā uz fiskālo politiku un makroekonomikas stabilitāti.

Lai veicinātu Eiropas konkurētspējas nākotni, Komisija ierosina strādāt pie deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem. Papildus šiem deviņiem faktoriem Komisija otrajā rīcības posmā aktīvi strādās, lai **panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu.**

⁸ Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar Džini koeficientu, ir 30, salīdzinot ar 41 ASV un 39,7 Ķīnā. Vispārējās ienākumu nevienlīdzības tendences liecina par stabilu samazināšanos [Sociālo rezultātu pārskata rādītāji – Eiropas sociālo tiesību pīlārs – Eurostat \(europa.eu\)](#).

1. Funkcionējošs vienotais tirgus

Vienotais tirgus aptver 23 miljonus uzņēmumu, kuros nodarbināti gandrīz 128 miljoni cilvēku, un tas veicina ES IKP strukturālu pieaugumu par aptuveni 9 %⁹. Tas uzņēmumiem nodrošina piekļuvi vairāk nekā 440 miljoniem klientu un ir pamats izaugsmei pāri robežām un apjomradītiem ietaupījumiem.

Paziņojumā “The Single Market at 30”¹⁰ ir aplūkoti tā sasniegumi un potenciāls, norādot jomas, kurās var darīt vairāk, lai likvidētu šķēršļus un padziļinātu vienoto tirgu.

Nenoliedzami, vienotais tirgus ir ES konkurētspējas pamats, un tāds tas saglabāsies arī nākotnē. Vienotais tirgus ir tas, kas Līgumā noteiktās četras pamatbrīvības padara par realitāti.

Vienlīdzīgi konkurences apstākļi vienotajā tirgū un pasaulē joprojām ir prioritāte. Uzņēmumiem vienotais tirgus ir galvenais izaugsmes, produktivitātes un konkurētspējas dzinējspēks. Patērētājiem visā pasaulē tas rada ticību, ka Savienībā iegādātie produkti ir droši un kvalitatīvi un ražoti, ievērojot augstus darba un vides aizsardzības standartus. Kā ieskicēts dokumentā “Vienotajam tirgum 30 gadi”, ES tiesību aktu pareizai un savlaicīgai transponēšanai ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu, ka vienotā tirgus tiesību akti sasniedz iecerēto ietekmi.

Mūsu pūliņu pamatā arī turpmāk jābūt **veselīgas konkurences** politikai. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu inovāciju un pazeminātu cenas ES patērētājiem¹¹. Komisija patlaban veic pārskatīšanu, kas aptver vairāk nekā 20 konkurences noteikumu un pamatnostādņu kopumus visos tās instrumentos, ņemot vērā iepriekšējos gados notikušās būtiskās norises, jo īpaši digitalizāciju un jaunus preču un pakalpojumu piedāvāšanas veidus, un lai atspoguļotu tirdzniecības sakaru arvien pieaugošo savstarpējo sasaisti un globalizāciju. Tā ir arī ieviesusi jaunus instrumentus, lai novērstu jaunus konkurences apdraudējumus. Digitālo tirgu akts nodrošina, ka lielie platformu uzņēmumi nekropļo godīgu konkurenci. Regula par ārvalstu subsīdijām aizsargā vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem uzņēmumiem vienotajā tirgū, novēršot ārvalstu subsīdiju radītos izkropļojumus. Līdztekus Komisija turpinās pilnvērtīgi izmantot tirdzniecības aizsardzības instrumentus un noteikumos balstītu starptautisko tirdzniecību, lai aizsargātos no negodīgas tirdzniecības prakses, piemēram, dempinga un kropļojošām subsīdijām.

Lai **turpinātu vienotā tirgus integrāciju**, kā izklāstīts paziņojumā “Vienotajam tirgum 30 gadi” paziņojumā, ir jālikvidē šķēršļi un jākoncentrējas uz dažām nozarēm. Piemēram, Komisija strādās pie tā, lai turpinātu īstenot vienreizējas iesniegšanas principu, t. sk. izmantojot **vienas pieturas aģentūras**, tādās jomās kā nodokļi, muita un normatīvajos aktos paredzētie pārskati¹². Raugoties nākotnē, pastāv ievērojams potenciāls uzlabot un pabeigt pakalpojumu vienotā tirgus izveidi.

⁹ Eiropas Parlaments, Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta Ekonomikas, zinātnes un dzīves kvalitātes politikas departaments, [Legal obstacles in Member States to Single market rules](#), 2020. gada novembris.

¹⁰ Paziņojums *The Single Market at 30* (“Vienotajam tirgum 30 gadi”), COM (2023) 162 final.

¹¹ COM (2021) 713 final

¹² Tādas iniciatīvas kā PVN vienas pieturas aģentūra e-komercijai, ko piemēro kopš 2021. gada jūlija; priekšlikums par Eiropas vienoto piekļuves punktu (*ESAP*), lai uzlabotu publisku piekļuvi vienību finanšu un

Vienotā tirgus turpmāka paplašināšana un padziļināšana ir vienīgais izmaksu ziņā visefektīvākais pasākums, lai nodrošinātu ES produktivitāti. Integrācijas līmenis gan preču, gan pakalpojumu tirdzniecībā pēdējo 30 gadu laikā ir divkārtšojies, taču integrācija pakalpojumu jomā, kas veido aptuveni 70 % no ES IKP, joprojām ir krietni zemāka nekā preču tirdzniecības jomā.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
1. Integrācija vienotajā tirgū (tirdzniecība pret IKP)	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	Augšup	23,5 % precēm (2021. gads) 6,75 % pakalpojumiem (2021. gads)
2. Neatbilstības īpatsvars	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	0,5 %	1,3 % (2021. gads)

2. Piekļuve privātajam kapitālam un investīcijām

Privātās investīcijas veido vairāk nekā 85 % no kopējām investīcijām ES¹³. Investīcijām, kas vajadzīgas, lai paātrinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos, uzlabotu noturību un palielinātu Savienības konkurētspēju, galvenokārt būs jānāk no privātā sektora. ES kapitāla tirgu pašreizējais lielums un dziļums nav pietiekams, lai atbalstītu ES turpmāko izaugsmi. ES akciju tirgus kapitalizācija ir mazāka nekā puse no akciju tirgus kapitalizācijas ASV (procentos no IKP) un mazāka nekā kapitalizācija Japānā, Ķīnā un Apvienotajā Karalistē. Tomēr Eiropas iedzīvotāji ietaupa daudz vairāk nekā amerikāņi.

ES riska kapitāla nozare ir 20 reizes mazāka nekā riska kapitāla nozare ASV¹⁴, un lielākā daļa riska kapitāla investīciju ir koncentrētas nedaudzās ES dalībvalstīs.

Konkurētspējīgai ekonomikai ir vajadzīga efektīva piekļuve finansējumam. Lai gan publiskajam atbalstam ir izšķiroša nozīme kā investīciju piesaistes veicinātājam, būtisks ir ievērojams privātais finansējums, ņemot vērā vajadzību lielo apjomu. Lai gan piekļuve finansējumam ES pēdējos gados ir ievērojami uzlabojusies, riska kapitāls (jo īpaši uzņēmumu izaugsmei un paplašināšanai) joprojām ir nepietiekams.

ilgtspējas informācijai, par kuru notiek sarunas (COM(2021) 723 final), vai vienreizējas iesniegšanas principa tehniskajai sistēmai (OOTS), kas pieejama, izmantojot ES vienoto digitālo vārteju.

¹³ Vispārējās valdības investīcijas % no kopējā bruto pamatkapitāla veidošanas. IKP un izdevumi – investīcijas pa nozarēm – ESAO dati.

¹⁴ Ja vērtē, pamatojoties uz plūsmām (2021. gads; Avots. *InvestEurope for the EU; the National Venture Capital Association for the US*).

Kapitāla tirgu savienības padziļināšana ir būtiska, lai piesaistītu privātās investīcijas, diversificētu finansējuma avotus un efektīvi sadalītu kapitālu visā ES. Kapitāla tirgu paplašināšana un to pārrobežu integrācija ļaus uzņēmumiem piekļūt dažādiem finansējuma avotiem un investīciju iespējām, kad tie uzsāk darbību un paplašinās Eiropā. Turklāt ES ir jāpārvar sadrumstalotība, lai atvieglotu pārrobežu investīciju veikšanu. Tam ir vajadzīgi saskaņotāki maksātspējas tiesību akti, vienkāršota piekļuve kapitāla tirgiem, jo īpaši mazākiem uzņēmumiem, privāto investoru dziļāka iesaiste kapitāla tirgos, spēcīga tirgus infrastruktūra, viegla piekļuve finanšu informācijai un integrētāka uzraudzība.

Komisija ir gatava pilnībā atbalstīt Eiropas Parlamentu un Padomi, lai tie varētu ātri pieņemt tās priekšlikumus un izvirzīt vērienīgākus mērķus gan tagad, gan nākotnē. Visi priekšlikumi saskaņā ar kapitāla tirgu savienības rīcības plānu būtu jāpieņem pirms šīs Komisijas pilnvaru termiņa beigām. Tagad ir laiks rīkoties.

ES ekonomikas konkurētspējai izšķiroši svarīga ir arī banku savienības izveides pabeigšana. Tā kā 75 % no korporatīvajiem aizņēmumiem nodrošina ES bankas, spēcīga banku savienība ir būtiska finanšu stabilitātei. Komisija veiks turpmākus pasākumus saistībā ar Eurogrupas paziņojumu, lai pārskatītu banku krīzes pārvarēšanas un noguldījumu apdrošināšanas satvaru¹⁵.

Kapitāla tirgu savienība un banku savienība nav nozaru politika – tās ir visas Eiropas ekonomikas veselības pamatā.

ES nodokļu sistēmai arī ir būtiska nozīme izaugsmes un privāto investīciju atbalstīšanā, jo īpaši likvidējot nodokļu šķēršļus pārrobežu investīcijām. Kā paziņots, Komisija nāks klajā ar priekšlikumiem par ES mēroga satvaru nodokļa ieturēšanai ienākumu izcelsmes vietā un jaunu sistēmu ienākuma nodokļa uzlikšanai uzņēmumiem Eiropā (*BEFIT*).

Finanšu pakalpojumu tiesiskais regulējums kopš finanšu krīzes ir būtiski mainījies, lai nodrošinātu stabilitāti un veicinātu kapitāla tirgus. Lai gan stabils regulējums veicina uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi un juridisko noteiktību tirgus dalībniekiem, finanšu pakalpojumu tiesību aktos būtu jāizmanto inovācijas un tehnoloģiju pārmaiņu sniegtās iespējas, vienlaikus novēršot jaunus riskus saskaņā ar digitālā finansējuma un neliela apjoma maksājumu stratēģijām¹⁶.

ES ir kļuvusi par **līderi ilgtspējīgu finanšu jomā starptautiskā mērogā**. Tā strādā, lai panāktu ilgtspējas ziņošanas standartu konvergenci pasaules līmenī, jo īpaši izmantojot starptautisko platformu ilgtspējīga finansējuma jomā. Komisija centīsies pēc iespējas racionalizēt informācijas atklāšanas pienākumu īstenošanu, vienlaikus saglabājot ES vērienīgos mērķus attiecībā uz zaļo pārkārtošanos un sniedzot norādījumus uzņēmumiem¹⁷. Turpinās darbs pie visaptveroša novērtējuma par to, kā tiek īstenota regula par finanšu informācijas, kas saistīta ar ilgtspēju, atklāšanu.

Publiskie sākuma kapitāla fondi var piesaistīt un mobilizēt privātās investīcijas. Eiropas Inovācijas padome, kas izveidota saskaņā ar ES programmu “Apvārsnis Eiropa”, atvieglojot

¹⁵ [Eurogrupas 2022. gada 16. jūnija paziņojums par banku savienības nākotni – Consilium \(europa.eu\)](#)

[Eurogrupas 2022. gada 16. jūnija paziņojums par banku savienības nākotni – Consilium \(europa.eu\)](#)

¹⁶ COM (2020) 591 final un COM (2020) 592 final. Piemēram, Komisija ierosinās veicinošu satvaru iespējamai digitālā euro emisijai, ko veic Eiropas Centrālā banka.

¹⁷ Komisija jau ir sniegusi norādījumus par informācijas atklāšanas pienākumiem, piemēram, saistībā ar taksonomiju, un līdz 2023. gada vidum sniegs turpmākus norādījumus attiecībā uz regulu par finanšu informācijas, kas saistīta ar ilgtspēju, atklāšanu.

piekļuvi finansējumam un konsultāciju pakalpojumiem, līdz šim ir nodrošinājusi vairāk nekā 112 “kentauros”¹⁸ un vairāk nekā 12 “vienradžus”. Programmas *InvestEU* mērķis ir piesaistīt finansējumu vairāk nekā 372 miljardu EUR apmērā, galvenokārt privāto finansējumu, koncentrējoties uz prioritārajām jomām, un Komisija ir sadarbojusies ar EIB un citiem īstenošanas partneriem, lai izstrādātu produktu kopumu, kas atbilst pašreizējām vajadzībām, t. sk. izmantojot īpašus riska kapitāla produktus kā sākumposmā esošiem, tā izaugsmes posmā esošiem uzņēmumiem. Taču ar to nepietīktu, lai apmierinātu nākotnes vajadzības. Tāpēc Komisija veic novērtējumu par to, kā varētu palielināt kopējo programmas *InvestEU* finansējumu, jo īpaši 2024.–2027. gada periodam. Turklāt topošajam Eiropas Suverenitātes fondam būtu liela nozīme privāto investīciju piesaistīšanā kritiski svarīgās un jaunās tehnoloģijās zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai.

Spēcīgas privātās investīcijas apliecina ticību Eiropas konkurētspējai. Riska kapitāls papildina banku finansējumu ar diversificētiem finansēšanas modeļiem uzņēmumiem, jo īpaši jauniem inovatīviem uzņēmumiem. ES ir jāpastiprina centieni, lai piedāvātu iespējas, kas ir līdzvērtīgas citām vadošajām ekonomikām.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
3. Neto privātās investīcijas kā daļa no IKP	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	Augšup	3,2 % (2021. gads) 2,6 % (2020. gads)
4. Riska kapitāla investīcijas	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	Augšup	0,48 % (2021. gads) 0,03 % (2018. gads)

3. Publiskās investīcijas un infrastruktūra

Publiskās investīcijas ir būtiskas konkurētspējas veicināšanai, veicot investīcijas tādās jomās kā pētniecība un izstrāde, izglītība un veselības aprūpe, labi savienota un netraucēta vienotā tirgus sekmēšanai, veicot investīcijas infrastruktūrā, un privāto investīciju piesaistīšanai. 2022. gadā publiskās investīcijas ES sasniedza 3,2 % no IKP. Publiskie izdevumi izglītībai 2021. gadā sasniedza 4,8 % no IKP.

ES un tās dalībvalstu publiskie budžeti nodrošina iedzīvotājiem augsta līmeņa sabiedrisko pakalpojumus un infrastruktūru. Kvalitatīvas veselības aprūpes sistēmas un izglītota sabiedrība, kas sagatavota nākotnes izaicinājumiem, ir būtiskas mūsu ekonomikas noturībai.

Kohēzijas politika ir nozīmīga publisko investīciju veicinātāja ES līmenī, īstenojot kopīgi saskaņotās Eiropas prioritātes, virzot ekonomisko konvergenci un noturību. Nākotnē kohēzijas fondi joprojām būs svarīgi Savienības konkurētspējai, atraisot visu reģionu potenciālu un risinot to īpašās vajadzības.

¹⁸ “Kentaurs” jeb “topošie vienradži” ir apzīmējums jaunuzņēmumiem, kuru vērtība ir sasniegusi vairāk nekā 100 miljonus EUR. “Vienradži” ir jaunuzņēmumi, kuru vērtība ir pārsniegusi 1 miljardu EUR.

Eiropas ekonomikas pārvaldības sistēma ir steidzami jāreformē, lai izveidotu tādu ES fiskālo noteikumu kopumu, kuros pilnībā ņemta vērā jaunā ekonomiskā un ģeopolitiskā realitāte. Komisijas reformu ieviržu mērķis ir apvienot katras dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības vienotā ES sistēmā. Konkrētām valstīm raksturīgās fiskālās trajektorijas, kā arī prioritārās publiskās investīcijas un reformu saistības kopā garantēs ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, vienlaikus nodrošinot ilgtspējīgu un pakāpenisku parāda samazināšanu.

Nākotnē ir svarīgi turpināt un palielināt publiskās investīcijas liela mēroga dekarbonizētas infrastruktūras nodrošināšanā. Lai atbalstītu rūpniecības izaugsmi un pilnībā izmantotu vienotā tirgus sniegtās iespējas, ir jāpalielina **enerģētikas, transporta un savienojamības infrastruktūras** jauda un modernizācija visā ES.

Eiropas transporta infrastruktūras modernizācija nodrošinās pret klimata pārmaiņām noturīgus, viedus, drošākus un efektīvākus mobilitātes un loģistikas pakalpojumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Savienojamība ir izšķiroši svarīga kohēzijai un vēl jo vairāk dalībvalstīm vienotā tirgus perifērijā. ES arī turpmāk būtu jāuzņemas vadošā loma vienlīdzīgu konkurences apstākļu veicināšanā aviācijas un jūrniecības nozarēs visā pasaulē.

Šīm infrastruktūrām, kā arī enerģētikai vitāli svarīgi ir **pārrobežu un daudzvalstu projekti**. Gan ES, gan dalībvalstīm ir jāvienkāršo, jāpaātrina un jāsaskaņo digitalizācija un infrastruktūras projektu regulatīvais process, jo īpaši attiecībā uz pārrobežu starpsavienojumiem un vājajām vietām.

Kosmos arvien vairāk kļūst par svarīgu veicinošo faktoru mūsu ekonomikas labai darbībai, kā arī **drošībai un aizsardzībai**. Kosmosam ir daudzveidīga sinerģija ar aizsardzības nozari¹⁹. To izmantošana un ES kosmosa pamatiniciatīvu (*Galileo, Copernicus* un *IRIS*) ciešāka konsolidēšana ļaus ES sasniegt tās ģeopolitiskos un stratēģiskos mērķus (piemēram, robežu aizsardzību, drošību, ārkārtas situāciju pārvaldību, atkarības mazināšanu), stimulēt inovāciju un uzlabot Eiropas ekonomikas izaugsmi.

Publiskais iepirkums var stimulēt piegādes ķēdes, palielinot pieprasījumu. Ja to izmanto stratēģiski, nekoncentrējoties tikai uz cenu, tas var veicināt piegādes drošību, ilgtspēju un palielināt rūpniecisko ekosistēmu noturību. Neto nulles emisiju industrijas akts²⁰ ir solis šajā virzienā. Arī inovatīviem, ilgtspējīgiem MVU vai konsorcijiem, kuros ietilpst šādi MVU, vajadzētu būt vieglāk piedalīties iepirkumā. Ja iespējams, konkursi būtu jāizstrādā tā, lai tajos varētu piedalīties MVU, ieskaitot projektus stratēģijas *Global Gateway* ietvaros.

Lai nodrošinātu augstas kvalitātes sabiedriskos labumus, kā arī stimulētu privāto investīciju piesaisti, ir vajadzīgs atbilstošs publisko investīciju līmenis. Ilgtspējīgas publiskās finanses un izaugsme var nodrošināt nepieciešamo fiskālo telpu.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
5. Publiskās investīcijas kā daļa no IKP	AMECO datubāze	Augšup	3,2 % (2022. gads)

4. Pētniecība un inovācija

¹⁹ ES kosmosa drošības un aizsardzības stratēģija, JOIN(2023)9.

²⁰ COM (2023) 161 final

ES, kurā dzīvo mazāk nekā 7 % pasaules iedzīvotāju, pārstāv aptuveni vienu piektdaļu no pasaules plaši citētajām publikācijām, patentiem, pētniecības un inovācijas.

Patlaban ES pētniecībā un inovācijā investē aptuveni 330 miljardus EUR gadā, kas atbilst 2,26 % no tās IKP.

2021. gadā 73,6 % no uzņēmumu investīcijām pētniecībā un izstrādē ES tika veikti trīs galvenajās nozarēs: autobūves nozare (31,3 %), IKT ražotāji un pakalpojumi (22,6 %) un veselības nozare (19,9 %) ²¹.

2021. gadā ES bija 69 “vienradži” salīdzinājumā ar 169 Ķīnā un 470 ASV ²².

ES pētniecības un izstrādes investīciju intensitāte laikposmā no 2000. līdz 2020. gadam palielinājās no 1,8 % no IKP līdz 2,3 % no IKP ²³, tomēr tā joprojām ir zemāka par rādītāju ASV (3,5 %), Japānā (3,37 %) un Dienvidkorejā (4,8 %) ²⁴.

2021. gadā ²⁴.

Eiropa joprojām ir zinātnes ģenerators, un Eiropas Savienībā ir uzlabojusies pētniecības koordinācija atbilstīgi kopējām prioritātēm. Tomēr salīdzinājumā ar konkurentiem Eiropa nepietiekami investē pētniecībā un inovācijā. **Investīcijas inovācijā šodien nozīmē konkurētspējas uzlabošanas rītdien.** Lai ES rūpniecība saglabātu konkurētspēju, tai ir jāpaātrina inovācijas temps, jo īpaši attiecībā uz zaļo un digitālo pārkārtošanos un nozarēm, kas veido arī nākotnes ekonomiku un sabiedrību. ES un dalībvalstu budžetos ir pieejami ievērojami līdzekļi. Tomēr privātie izdevumi pētniecībai un izstrādei ir salīdzinoši zemi salīdzinājumā ar ES līdziniekiem pasaulē. Lielākā mērogā ir jāieplūst arī privātajam finansējumam. Papildus finansējuma paātrināšanai inovatīviem jaunuzņēmumiem un MVU vajadzētu nodrošināt piemērotus uzņēmējdarbības nosacījumus, lai tie varētu paplašināties un palikt ES. Eiropas Inovācijas padome apvieno dotācijas un kapitālu, un tās mērķis tieši ir nodrošināt pareizos apstākļus, lai ļautu jaunuzņēmumiem paplašināties bez pārcelšanās finansējuma meklējumos.

Lai palielinātu investīcijas pētniecībā un inovācijā, Komisija mudina dalībvalstis nodrošināt vispārējus **uz nodokļiem balstītus stimulus pētniecības un inovācijas aktivitātēm. Publiskā un privātā sektora partnerības, pētniecības, izstrādes un inovācijas atbalsta pasākumi, tostarp IPCEI ietvaros**, ir būtiski riska mazināšanai inovācijā.

Lai gan kohēzijas politika atbalsta mazāk attīstīto reģionu konverģenci, atbalstot pētniecību, inovāciju un viedo specializāciju, ES ir vajadzīgs, lai visi tās reģioni gūtu panākumus inovācijas jomā. Jaunās Eiropas Inovācijas programmas mērķis ir paātrināt un stiprināt inovāciju visā ES. Tas ir īpaši svarīgi tādās nākotnes jomās kā **tīra tehnoloģija, biotehnoloģija un digitalizācija**, ko raksturo augstāka darba produktivitāte nekā tradicionālajās nozarēs ²⁵. Šajās jomās ar lielas izaugsmes potenciālu ES ir jāizmanto šo tehnoloģiju potenciāls nolūkā sagatavot rūpniecības konkurētspēju pēc 2030. gada, lai tā izvirzītos vadībā, nevis būtu tikai sekotāja.

²¹ Dati no Pētniecības un izstrādes investīciju rezultātu pārskata.

²² [Science, Research and Innovation Performance of the EU 2022](#) [ES veikums zinātnē, pētniecībā un inovācijā 2022. gadā].

²³ Dati no *ESTAT*.

²⁴ Dati no *ESAO*.

²⁵ Piemēram, to uzņēmumu produktivitāte, kuri investē uz datiem balstītā inovācijā un datu analītikā, pieaug par aptuveni 5–10 % ātrāk nekā tie, kuri investīcijas neveic (*ESAO, Data-driven innovation: big data for growth and well-being*, 2015. gads).

Tīras tehnoloģijas patlaban ir zaļās pārkārtošanās pamatā, un tās ir viena no daudzsološākajām jomām, kurā ES var pilnveidot savas salīdzinošās priekšrocības (un tas tai būtu jādara). ES joprojām ir līdere tīru un viedu ražošanas tehnoloģiju jomā, un tai jo īpaši būtu jāizmanto sava vadošā loma apritīguma un zaļu, augstvērtīgu patentu jomā. Tā varētu balstīties arī uz savu spēcīgo pozīciju progresīvu materiālu, klimatneitralitātes tehnoloģiju jomā energoietilpīgās nozarēs un pārveidot un pilnveidot autobūves un transporta nozari.

Līdztekus tīrām tehnoloģijām **biotehnoloģija** var piedāvāt augstvērtīgus biobāzētus risinājumus dažādiem lietojumiem un nozarēm, piemēram, veselībai, un var fosilos vai iegūtus un importētus materiālus aizstāt vietējiem atjaunīgiem materiāliem. Attiecībā uz zilo biotehnoloģiju pasaules tirgus var iekarot datu par okeānu un ar to saistīto cilvēka darbību vākšana, apstrāde un izmantošana. Aprītes bioekonomika piedāvā milzīgu potenciālu izpētīt aizstāšanas iespējas tur, kur dabas resursi ir ierobežoti.

EIB grupa kā ES finansēšanas struktūra veicina publiskās investīcijas, lai atbalstītu pētniecību un inovatīvu projektu un tehnoloģiju izstrādi atbilstīgi ES prioritātēm. Tā palīdz piesaistīt privātos investorus, nodrošinot riska finansējumu, kā arī tehniskās un finansiālās zināšanas inovatīviem projektiem, tostarp *InvestEU* ietvaros.

ES ir panākusi pārāk mazu progresu virzībā uz pētniecības un izstrādes izdevumu mērķrādītāju procentos no IKP, un, pamatojoties uz pašreizējām tendencēm, līdz 2030. gadam krietni atpaliks no 3 % mērķrādītāja. Būs jāiegulda vēl lielākas pūles, lai saglabātu konkurētspēju pēc 2030. gada. Lai gan liels skaits patentu apliecina radošumu un inovāciju ES, ieviešanai tirgū var palīdzēt ar regulatīvām izmēģinājuma platformām un finansiālu atbalstu.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
6. Pētniecības un izstrādes intensitāte % no IKP	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	>3 % pēc 2030. gada	2,26 % (2021. gads)
7. Patentu pieteikumu skaits	<i>Eurostat</i>	Augšup	67 713 (2021. gads) 65 925 (2020. gads)

5. Enerģētika

Kopš gāzes cenu kāpuma maksimuma pagājušā gada augustā gāzes cenām ir tendence samazināties, un tagad tās ir aptuveni 50 EUR/MWh, kas ir salīdzināmas ar cenām, kuras novērotas pirms kara 2022. gada janvārī. Tomēr elektroenerģijas cenas uzņēmumiem un patērētājiem ES joprojām ir augstākas nekā citās pasaules daļās, piemēram, divreiz augstākas nekā ASV²⁶.

2021. gadā 21,8 % no ES enerģijas bruto galapatēriņa veidoja atjaunīgie energoresursi. Uzstādītā jauda (353 GW) 2022. gadā palielinājās par 16 %, ietaupot aptuveni

²⁶ Enerģijas cenas, Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (2022. gads). 2022. gada 3. ceturksnī elektroenerģijas cenas rūpnieciskajiem patērētājiem sasniedza 192,59 USD/MWh salīdzinājumā ar 94,22 USD/MWh ASV.

11 mljrd. m³ gāzes ekvivalenta gadā.

Lai saglabātu savu konkurētspēju, ES ir vajadzīga uzticama un droša energoapgāde par pieņemamu cenu un labi integrēts enerģijas tirgus, kas spēj izturēt traucējumus. **Enerģijas cenas** ES vēsturiski ir augstākas nekā citos pasaules reģionos, un šī atšķirība nesēn ir palielinājusies Krievijas agresīvā kara pret Ukrainu dēļ. ES vairākus gadus saglabāsies augstākas enerģijas cenas nekā dažiem pasaules konkurentiem. Plāna *REPowerEU*²⁷ mērķis ir palielināt ES enerģētisko neatkarību un paātrināt Eiropas zaļā kursa dekarbonizācijas mērķu sasniegšanu. Tiek apspriesti vai nesēn apstiprināti vairāki tiesību akti, lai izvirzītu vērienīgākus mērķus atjaunīgo energoresursu un energoefektivitātes jomās, stabilizētu tirgus un pasargātu patērētājus no augstajām enerģijas cenām.

Atjaunīgo energoresursu ātrāka ieviešana un energoefektivitāte ir būtiskas, lai uzlabotu mūsu ekonomikas pamatus, pazeminot enerģijas cenas un vienlaikus nodrošinot mūsu enerģētisko neatkarību. Tam būs vajadzīgas ievērojamas investīcijas enerģijas ražošanā, tīklos, kā arī rūpnieciskajā jaudā šajās nozarēs. Elektroenerģijas tirgus modeļa pārskatīšana²⁸ uzlabos stimulus privātām investīcijām atjaunīgos energoresursos. Sekojot zaļā kursa industriālajam plānam un ņemot vērā tā pārvaldības struktūru apstiprinājumu, EIB ir paudusi vēlmi palielināt savu iemaksu plānā *REPowerEU* no 30 miljardiem EUR līdz 45 miljardiem EUR, kas varētu piesaistīt investīcijas kopumā vairāk nekā 150 miljardu EUR apmērā neto nulles emisiju industrijas jaudai un izvēršanai.

Turklāt ekonomikas elektrifikācijai ir nepieciešama tīkla modernizācija, lai atbalstītu atjaunīgo energoresursu integrāciju un **energosistēmas digitalizāciju**. **Enerģijas akumulēšanai** arī būs būtiska nozīme elastības un energoapgādes drošības nodrošināšanai; tā veicina atjaunīgās enerģijas ražošanas integrāciju, atbalsta elektrotīklu un ļauj pārvirzīt enerģiju uz laiku, kad tā visvairāk vajadzīga.

ES ir noteikusi vērienīgus mērķus atjaunīgās enerģijas ražošanai, un tagad tie ir jāsasniedz, lai palielinātu enerģētisko neatkarību un pakāpeniski samazinātu izmaksu atšķirības ar citām pasaules daļām.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
8. Atjaunīgo energoresursu enerģijas īpatsvars	<i>Eurostat</i>	45 % 2030. gadā	21,77 % (2021. gads)
9. Patērētājiem, kas nav mājsaimniecības, noteiktās elektroenerģijas cenas	<i>Eurostat</i>	Lejup un tad stabilizējas	0,1604 EUR par kWh (2022. gada 1. pusgads)

6. Apritīgums

Aprites ekonomikai, ko veicina tehnoloģiju revolūcija, ir izšķiroša nozīme ES ekonomikas izaugsmes atsaistīšanā no primāro resursu izmantošanas. Tas arī ļautu Eiropai palielināt

²⁷ COM (2022) 230 final

²⁸ COM (2023) 148 final un COM (2023) 147 final

resursu produktivitāti par līdz pat 3 % gadā. Tas nozīmētu IKP pieaugumu par 7 % salīdzinājumā ar līdzšinējo praksi, radot papildu pozitīvu ietekmi uz nodarbinātību un vidi²⁹.

2021. gadā materiālu izmantošanas apritīguma līmenis ES bija 11,7 %³⁰. Saskaņā ar Eurostat aplēsēm aprites ekonomikas nozares 2021. gadā nodrošināja gandrīz 4,3 miljonus darbvieta³¹ un pievienoto vērtību aptuveni 299 miljoni EUR apmērā³².

Aprites ekonomika sniedz lielu iespēju samazināt atkarību no resursiem un izšķērdēšanu, kā arī palielināt resursu produktivitāti, nodarbinātību un izaugsmi. Tai ir arī potenciāls radīt jaunu pakalpojumu klāstu, apritīgus uzņēmējdarbības modeļus ar produktu kā pakalpojumu, vienādranga koplietošanu, ražošanu pēc pieprasījuma un digitālos risinājumus. ES aprites ekonomikas politika atbalsta ES mērķi samazināt tās tirdzniecības atkarību. Produkti, kas paredzēti remontam, atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai, un materiālu vērtības palielināšana būs aprites ekonomikas pamatā. Rūpnieciskā simbioze, kad rūpniecības atkritumi un blakusprodukti kļūst par izejvielām citai nozarei, ir vēl viena ilgtspējīgas rūpniecības izaugsmes joma.

Laikā, kad resursi ir ierobežoti, izšķiroša nozīme būs labi funkcionējošam otrreizējo materiālu tirgum. Šajā nolūkā Kritiski svarīgo izejvielu akts³³ stimulēs reciklēšanu ar politikas mērķi 15 % no ES pieprasījuma apmierināt no reciklētām kritiski svarīgām izejvielām. Tas palīdzēs stiprināt atkritumu un apritīguma regulējumu attiecībā uz šādiem materiāliem un veicinās materiālu ziņā efektīvu reciklēšanu, lai nodrošinātu spēcīgu sekundāro tirgu.

Kopīgi noteikumi, kas piemērojami visā ES, atvieglo uzņēmumu spēju risināt šo problēmu. Tiklīdz tiks pieņemti **ekodizaina noteikumi ilgtspējīgiem produktiem**, tie stimulēs resursefektivitāti un energoefektivitāti, palielinot materiālu rekuperāciju un reciklēšanu no produktiem to aprites cikla beigās un novēršot un samazinot atkritumu radīšanu. Šos noteikumus papildinās **digitālā produkta pase** ļaus patērētājiem un uzņēmumiem viegli piekļūt pamatinformācijai par enerģijas izmantošanu, reciklētā satura izturību, remontējamību un produktu reciklējamību ES. Aprites ekonomikas rīcības plānā³⁴ apzinātajām materiālietilpīgām un resursietilpīgām nozarēm tiks piešķirta prioritāte, nosakot nākotnes prasībām atbilstošus ekodizaina noteikumus, un gaidāmie noteikumi, kas veicina tiesības uz remontu, atbalstīs konkurenci remonta nozarē.

Pieaugot reciklētu, remontētu un atkārtoti izmantotu produktu un materiālu daudzumam, apritīgums uzlabos ilgtspēju, stimulēs inovāciju, atbalstīs darbvieta radīšanu, samazinās resursu izmaksas ES rūpniecībai un samazinās atkarību no izejvielām, tostarp kritiski svarīgām izejvielām.

²⁹ *Growth Within: A Circular Economy Vision For a Competitive Europe; McKinsey Centre for Business and Environment & Ellen MacArthur Foundation; 2015. gada jūnijs.*

³⁰ [Aprites ekonomika – materiālu plūsmas – statistikas skaidrojums \(europa.eu\);](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Circular_economy_-_material_flows)

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Circular_economy_-_material_flows

³¹ Eurostat dati.

³² Eurostat dati.

³³ COM (2023) 160

³⁴ COM (2020) 98 final Komisija sadarbojas ar ieinteresētajām personām, lai noteiktu prioritātes šādu tirgu ietekmējošu noteikumu definēšanai, kas tiks regulāri pārskatīti, lai neatpaliktu no tehnoloģiju attīstības.

Sabiedriskā apspriešana par [jaunām produktu ilgtspējas ekodizaina prioritātēm](#)

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

	Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
10.	Materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs	<i>Eurostat</i>	Divkāršojas līdz 2030. gadam salīdzinājumā ar 2020. gadu (Aprites ekonomikas rīcības plāns)	11,7 (2021. gads)

7. Digitalizācija

Tiek prognozēts, ka IKT pasaules tirgus kā viena no lielākajām nozarēm 2023. gadā sasniegs 6 triljonus EUR³⁵. ES IKT nozares kopējā pievienotā vērtība 2021. gadā pārsniedza 604 miljardus EUR, kas ir 4,9 % no ES IKP.

Neraugoties uz IKT nozares būtisko nozīmi daudzu nozaru konkurētspējai, ES īpatsvars globālajā IKT tirgū ir samazinājies no 21,8 % 2013. gadā līdz 11,3 % 2022. gadā. 2022. gadā tikai 69 % MVU sasniedza digitālās intensitātes pamatlīmeni un 8 % uzņēmumu izmantoja MI tehnoloģijas (2021. gads)³⁶..

Digitālās tehnoloģijas būtiski ietekmē ES ekonomikas konkurētspēju kopumā, palielinot efektivitāti un inovāciju. Šo tehnoloģiju ieviešana un integrācija visā ekonomikā būs vitāli svarīga vispārējai konkurētspējai un produktivitātei. Tajā pašā laikā, lai saglabātu vadošo lomu rūpniecībā, ES ir jāpanāk vadošā loma galvenajās digitālo tehnoloģiju “vertikālēs”, sākot ar mākslīgo intelektu un beidzot ar kvantisko datu apstrādi, mikroelektroniku un virtuālo realitāti, un jāizvērs digitālās infrastruktūras, sākot ar kiberdrošību un 5G un beidzot ar mākoņdatošanu un datiem.

Pārrobežu mērogā tiek veidota droša, aizsargāta un ilgtspējīga **digitālā infrastruktūra** tādās jomās kā 5G tīkli, satelītsavienojamība un mākoņdatošana. Nākotnes savienojamības tīklā, pateicoties zemūdens kabeļiem un mūsu satelīttīkliem, būs apvienota datu pārraide un elektronisko datu uzglabāšana; šis tīkls ir savienots visos planētas nostūros. ES ir jāsāk plānot un attīstīt turpmāko savienojamību.

Mākslīgais intelekts piedāvā daudzas jaunas iespējas konkurētspējas palielināšanai. Lai pārvarētu plaisu starp laboratoriju un tirgu, Komisija kopā ar dalībvalstīm līdzfinansē testēšanas un eksperimentēšanas iekārtas, lai uzņēmumi varētu testēt savas jaunākās uz MI balstītās tehnoloģijas reālos apstākļos. Komisija veicinās mākslīgā intelekta lietojumu potenciālu arī publiskās pārvaldes iestādēs.

Balstoties uz Eiropas Augstas veiktspējas datu apstrādes kopuzņēmuma³⁷ panākumiem, ES paātrinās pētniecību un inovāciju **kvantiskās datu apstrādes**, sakaru un sensoru jomā, kam būs izšķiroša ietekme un kas radīs iespējas dažādās pielietojuma nozarēs, tostarp finanšu, loģistikas un elektronisko sakaru, kā arī valsts drošības un aizsardzības jomā. **Pusvadītāji** jau

³⁵ [ICT global market share by country 2022 | Statista](#)

³⁶ Eurostat dati.

³⁷ Pateicoties EuroHPC, ES tagad darbojas 8 superdatori, no kuriem divi ir starp 10 visjaudīgākajiem superdatoriem pasaulē.

tagad ir kritiski svarīgi rūpniecības noturībai, un tie kļūs vēl nepieciešamāki. Eiropas Mikroshēmu akts³⁸ atbalstīs ES pusvadītāju ekosistēmas konkurētspēju, palielinot ES tehnoloģisko suverenitāti un nodrošinot piegādes drošību.

Raugoties nākotnē, **Tīmeklis 4.0**, kurā viss būs nevainojami savienots, būs revolucionārs. Organizācijas un uzņēmumi jau investē **digitālos dvīņos**, kas nodrošina precīzu objekta digitālo simulāciju. Tie ļaus efektīvāk plānot un prognozēt vajadzības, dīkstāves vai novērst traucējumus. Komisija izstrādā Zemes digitālo dvīni (Galamērķis Zeme), lai modelētu un simulētu dabas parādības, kurš būs pieejamas 2024. gada vidū. Okeānu digitālais dvīnis ir paredzēts 2024. gada beigās. Sekos arī citi digitālie dvīņi, piemēram, pilsētu digitālie dvīņi vai “cilvēka virtuālais dvīnis” kā revolucionārs atbalsts medicīniskajai pētniecībai (sagaidāms ne agrāk kā 2025. gadā).

Arvien vairāk savienota pasaule nav bez riska. **Kiberdrošība** ir vitāli svarīga drošībai un noturībai. ES kiberdrošības tiesiskais regulējums tiek stiprināts, t. sk. ar ierosināto Eiropas Kiberneturības aktu, kura mērķis ir aizsargāt savienotus produktus – tas noteiks augstus kopējos standartus, kas nāks par labu arī Eiropas kiberdrošības nozarei pasaules līmenī. Komisija arī palīdz MVU kļūt kiberneturīgākiem, izmantojot digitālās inovācijas centrus. Investīcijas progresīvu kiberdrošības tehnoloģiju pētniecībā un izstrādē un to ieviešana visos ekonomikas līmeņos ir nepieciešamība un iespēja Eiropas kiberdrošības nozarei.

Digitalizācija ir nākotnes konkurētspējas mugurkauls, un ir jāiegulda pūles, lai ES samazinātu atpalicību un ieņemtu vadošo lomu šajā svarīgajā nozarē visā pasaulē. Digitālās desmitgades politikas programmā ir noteikti mērķrādītāji, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam. Mūsu mērķis ir panākt, ka vairāk nekā 90 % MVU sasnieg digitālās intensitātes pamatlīmeni un vismaz 75 % uzņēmumu izmanto mākoņdatošanas pakalpojumus, lielos datus vai MI tehnoloģijas³⁹.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
11. Savienības MVU digitālā intensitāte	<i>Eurostat</i>	90 % līdz 2030. gadam	69 % (2022. gads)
12. Digitālo tehnoloģiju ieviešana uzņēmumos	<i>Eurostat</i>	75 % līdz 2030. gadam	Mākoņdatošanas pakalpojumi 41 % (2021. gads) Lielie dati 14,2 % (2020. gads) Mākslīgais intelekts 7,9 % (2021. gads)

8. Izglītība un prasmes

Līdz ar zaļo un digitālo pārkārtošanos arvien vairāk cilvēku būs jāapgūst jaunas prasmes, lai neatpaliktu no tehnoloģiju attīstības savās darbvietās vai lai uzsāktu darbu citās nozarēs. Tāpēc Eiropas sociālo tiesību pilāra rīcības plānā ir noteikts pamatmērķis, ka līdz

³⁸ Priekšlikums – PADOMES REGULA, ar kuru Regulu (ES) 2021/2085, ar ko izveido kopuzņēmumus pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa”, groza attiecībā uz kopuzņēmumu “Mikroshēmas”, COM (2022) 47 final.

³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2022/2481 (2022. gada 14. decembris), ar ko izveido politikas programmu “Digitālās desmitgades ceļš” 2030. gadam (OV L 323, 19.12.2022., 4.–26. lpp.).

2030. gadam vismaz 60 % no visiem pieaugušajiem katru gadu jāpiedalās apmācībā, salīdzinot ar 37 % 2016. gadā, un līdz tam pašam gadam jāpanāk vismaz 78 % no nodarbinātības.

Lai novērstu prasmju trūkumu, ir jāveicina mobilitāte, atvieglojot prasmju un kvalifikāciju atzīšanu dalībvalstīs un trešo valstu valstspiederīgo prasmju un kvalifikāciju atzīšanu.

ES augstās kvalitātes un iekļaujošās izglītības un apmācības sistēmas ir starp tās lielākajām priekšrocībām⁴⁰, kas ir vitāli svarīgas ES konkurētspējai. Tomēr Eiropa jau saskaras ar kvalificēta darbaspēka trūkumu, arī demogrāfisko pārmaiņu dēļ. Darbaspēks ar vajadzīgajām prasmēm ir vitāli svarīgs, lai sekmīgi īstenotu divējādo pārkārtošanos, ļaujot uzņēmumiem paplašināties izaugsmes nozarēs. Tāpēc ir obligāti jāveicina ne tikai tādu mācību iespēju piedāvājums, kas pielāgotas pašreizējām vai gaidāmajām vajadzībām, bet arī iegūto prasmju un kvalifikācijas atzīšana no uzņēmumu un valsts iestāžu puses, un pietiekami pievilcīgi apstākļi pašreizējiem vai potenciālajiem darba ņēmējiem, lai viņi varētu izmantot šādas iespējas uzlabot savas prasmes un praktizēt tās kvalitatīvās darbvietās.

2020. gada **Eiropas Prasmju programma**⁴¹ ir ES ceļvedis, kā nodrošināt, ka ES ir prasmīgs darbaspēks, kas tai ir vajadzīgs, lai uzplauktu digitālās un zaļās pārkārtošanās kontekstā un palielinātu ekonomikas konkurētspēju un nodarbinātību. Tajā atzīts, ka cilvēkiem ir ne tikai pastāvīgi jāuzlabo prasmes, bet arī jāpār kvalificējas, jo ir ļoti iespējams, ka viņi savas karjeras gaitā mainīs darbvietas un pat nozares. Tam ir vajadzīga ne tikai piekļuve mācībām, bet arī konsultāciju un validācijas dienestiem. Strukturālā dialoga par digitālo izglītību un prasmēm mērķis ir nodrošināt uz nākotni vērstu prasmju kopumu kā pamatu ilgtermiņa konkurētspējai.

Eiropas Prasmju gads 2023. gadā pievērsīs uzmanību prasmēm, lai palīdzētu darba ņēmējiem un uzņēmumiem, jo īpaši MVU, novērst prasmju trūkumu ES. Tas veicinās pār kvalifikācijas un prasmju pilnveides domāšanu, tādējādi palīdzot cilvēkiem iegūt kvalitatīvām darbvietām vajadzīgās prasmes.

Vienas pieturas aģentūras valsts/reģionālā līmenī var atvieglot privātpersonu piekļuvi visiem ar prasmēm saistītajiem pakalpojumiem. Komisija turpinās veicināt paraugprakses apmaiņu, izmantojot esošos rīkus, piemēram, individuālos mācību kontus.

Ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai nodrošinātu ilgtspējīgu risinājumu prasmju trūkumam, kas ietekmē ES ekonomiku, veicinot **pieeju “prasmes pirmajā vietā”**. Tas var būt īpaši izdevīgi cilvēkiem no nelabvēlīgā situācijā esošām vai nepietiekami pārstāvētām grupām, jo šāda pieeja augstu vērtē un atzīst faktiskās prasmes, nevis oficiālās kvalifikācijas.

Lai virzītos uz vienoto prasmju tirgu, ir vajadzīga prasmju **pārnesamība** visā ES. Komisija mudinās pilnībā izmantot Direktīvas par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu noteikumus, jo īpaši attiecībā uz kopējām apmācības sistēmām un kopējām apmācības pārbaudēm. Komisija arī izskatīs veidus, kā atvieglot apliecinājuma dokumentu validēšanu un atzīšanu, tostarp tādas kvalifikācijas atzīšanu, kas neietilpst Direktīvas par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu tvērumā.

⁴⁰ To 25–34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir sekmīgi pabeiguši terciāro izglītību, ir palielinājies no 32,2 % 2010. gadā līdz 41,2 % 2021. gadā, savukārt izglītību priekšlaicīgi pametušo personu kopējais īpatsvars ES laikposmā no 2011. līdz 2021. gadam samazinājās par 3,5 procentpunktiem līdz 9,7 %. Avots: [Izglītību priekšlaicīgi pametušie – statistikas skaidrojums \(europa.eu\)](#)

⁴¹ COM (2020) 274 final

Mums ir jāizmanto **sieviešu un jauniešu** potenciāls, veicot pasākumus, lai uzlabotu sieviešu līdzdalību visās nozarēs un visos līmeņos un veicinātu jauniešu agrīnu integrāciju darba tirgū. Turklāt mums ir jāveicina vienlīdzīgas iespējas un līdzdalība visiem, tostarp cilvēkiem no nelabvēlīgas vides, minoritātēm un cilvēkiem ar invaliditāti. Gaidāmās iniciatīvas, kuras nolūks ir atjaunināt stažēšanās kvalitātes sistēmu, mērķis ir pievērsties pēdējiem minētajiem. Cilvēku ar zemu iegūtās izglītības līmeni un citu nepietiekami pārstāvētu grupu integrācija darba tirgū kopumā nāks par labu sabiedrībai un palīdzēs risināt pašreizējo ES darbaspēka samazināšanās problēmu. **Legālā migrācija** var arī palīdzēt mazināt visaktuālāko darbaspēka un prasmju trūkumu. Komisija šogad nāks klajā ar iniciatīvu par trešo valstu valstspiederīgo prasmju un kvalifikāciju atzīšanu, apvienojot sistēmiskus ilgtermiņa pasākumus atzīšanas uzlabošanai ar īstermiņa rīcību, lai novērstu vissteidzamāko ES prasmju trūkumu dažās jomās.

Ir jāpārvērtē un jāveicina tehniskais un roku darbs, lai piesaistītu vairāk profesionāļu karjeras attīstībai šajās jomās. **Profesionālā izglītība un apmācība (PIA)** ir jāiekļauj plānotajās ekonomikas reformās un reģionālajās un nozaru stratēģijās, lai nodrošinātu nākotnē nepieciešamajām profesijām tiktu savlaicīgi nodrošinātas prasmes. Svarīga loma ir ES iniciatīvai “Profesionālās izcilības centri”, kas cieši sadarbojas ar uzņēmumiem, tostarp MVU, un veicina reģionālo attīstību, uzņēmējdarbību, inovāciju, industriālos klasterus un viedās specializācijas stratēģijas. Komisija arī turpina atbalstīt mācekļību, izmantojot Eiropas Mācekļību aliansi (*EAF*), kas pēdējos 10 gados ar 400 uzaicinājumu palīdzību ir noorganizējusi vairāk nekā 1 miljonu mācekļību. Plašākā kontekstā, balstoties uz tādām iniciatīvām kā Padomes 2020. gada ieteikums par PIA, ir jānodrošina gan izglītības un apmācības iespēju piedāvājums, gan šādu mācīšanās iespēju pievilcība potenciālajiem izglītojamajiem. Komisija turpinās cieši sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu ne tikai mācību kvantitāti, bet arī rezultātu kvalitāti un to pielāgošanu nozaru vajadzībām.

Spēcīgas izglītības sistēmas un tāda kvalificēta darbaspēka pieejamība, kas ir balstīti uz Eiropas sistēmu ar vienlīdzīgām iespējām un kvalitatīvu nodarbinātību, ir būtiskas, lai palīdzētu uzņēmumiem attīstīties un noturēt labāko darbaspēku. Galvenais snieguma rādītājs par dalību izglītībā un apmācībā būs pieejams katru otro gadu, lai uzraudzītu, kā darba ņēmēji pielāgo savas prasmes mainīgajām prasībām. Spēcīga galvenā snieguma rādītāja augšupēja tendence IKT jomā ļaus ne tikai sekot līdzi digitālajam atbalstam uzņēmējdarbībā, bet arī sieviešu progresam šajā jomā.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
13. Pieaugušo dalība izglītībā un apmācībā katru gadu (sievietes un vīrieši)	Pieaugušo izglītības apsekojums/darbaspēka apsekojums	60 % līdz 2030. gadam	37 % (2016. gads)
14. Pieaugušo nodarbinātības līmenis	<i>Eurostat</i>	78 % līdz 2030. gadam	73 % (2021. gads)
15. IKT speciālisti (sievietes un vīrieši)	<i>Eurostat</i>	20 miljoni līdz 2030. gadam	8,5 miljoni 19,1 % sieviešu (2021. gads)

9. Tirdzniecība un atvērta stratēģiskā autonomija

Pēdējo desmitgažu laikā ES, būdama tirdzniecības lielvara, ir guvusi ekonomisko un politisko spēku, gūstot labumu no atvērtas tirdzniecības priekšrocībām ne tikai preču, bet arī pakalpojumu un intelektuālā īpašuma aizsardzības ziņā. Divas trešdaļas ES importa veido starpposma ražošanas resursi, piemēram, izejvielas, detaļas un komponenti, kas veicina ražošanas procesu. ES valstu ilgtermiņa pierādījumi liecina, ka ekonomikas atvērības pieaugums par 1 % ir saistīts ar darba produktivitātes pieaugumu par 0,6 %⁴².

Atvērta un diversificēta tirdzniecība padara ES pārtikušāku, konkurētspējīgāku un noturīgāku. Mainīgā ģeopolitiskajā vidē ES ir jāturpina stiprināt savas piegādes ķēdes un jāsamazina tirdzniecības atkarība no kritiski svarīgām izejvielām⁴³, kā arī attiecībā uz citiem stratēģiskiem produktiem un tehnoloģijām, kurās ES ir atkarīga no trešām valstīm, vienlaikus veidojot partnerības un izmantojot ārējās izaugsmes centrus. Brīva, uz noteikumiem balstīta un godīga tirdzniecība ir priekšnoteikums ES piegādes drošībai un diversifikācijai.

ES turpinās darbu, lai atvērtu tirgus ES uzņēmumiem, padziļinot saites ar sabiedrotajiem un tirdzniecības partneriem. Proti, Komisija turpinās attīstīt ES **brīvās tirdzniecības nolīgumu tīklu**, vienlaikus maksimāli izmantojot jau esošos nolīgumus, t. i., gādājot, ka tie tiek efektīvi īstenoti un izpildīti. ES arī turpinās sadarboties ar Pasaules Tirdzniecības organizāciju, ieskaitot saistībā ar tās reformu, un aizstāvēs daudzpusējos tirdzniecības noteikumus kā visefektīvāko veidu, kā nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ekonomikas dalībniekiem visā pasaulē.

ES būtu jāturpina sava vadošā loma starptautiskajā sadarbībā, lai visas puses gūtu savstarpēju labumu. ES turpinās **veidot partnerības**, izmantojot ne tikai tirdzniecības nolīgumus, bet arī citas vienošanās, ar ko izveido sadarbību ar partneriem abpusēju interešu jautājumos. Šajā ziņā būtiska nozīme ir ES pozitīvajam piedāvājumam jaunietekmes tirgiem un jaunattīstības valstīm veicināt divējādo pārkārtošanos un cilvēces attīstību. Turklāt ES tiecas noslēgt nolīgumus par digitālās tirdzniecības noteikumiem, īpašu uzmanību pievēršot partneriem Āzijā, attiecīgā gadījumā balstoties uz digitālajām partnerībām⁴⁴, tādējādi veicinot ES tiesības un vērtības. ES un Indijas Tirdzniecības un tehnoloģiju padome ir vēl viens piemērs tam, kā stiprināt mūsu starptautiskās partnerības ar stratēģiskajiem partneriem. Kritiski svarīgas izejvielas arī ir joma, kurā ES centīsies paplašināt savu partnerību tīklu un sadarboties topošā izejvielu kluba ietvaros, kas apvienos patērētājvalstis un ar resursiem bagātās valstis, lai veicinātu ilgtspējīgas investīcijas.

ES arī turpinās vēl ciešāk sadarboties ar ASV kā partneri ar kopīgām spēcīgām vērtībām. ES un ASV strādā pie tā, lai īstenotu jaunu Transatlantisko iniciatīvu par ilgtspējīgu tirdzniecību, lai virzītu uz priekšu kopīgos mērķus – panākt zaļu un ilgtspējīgu tirdzniecību un savstarpēji atbalstošā veidā atbalstīt pāreju uz mazoglekļa un noturīgu ekonomiku⁴⁵. Kā 10. martā vienojās prezidents Baidens un priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena, ES un ASV padziļinās sadarbību kritisko minerālu un akumulatoru piegādes ķēžu diversificēšanas un ekonomiskās drošības jomā.

⁴² Eiropas Komisija, 2007. gada ziņojums par Eiropas konkurētspēju.

⁴³ COM (2023) 165 final un COM (2023) 160 final

⁴⁴ Šajā sakarā ES iesaistīsies digitālās tirdzniecības noteikumu izstrādē ar Dienvidkoreju un Singapūru, kā arī centīsies panākt sadarbību digitālās tirdzniecības jomā ar ASEAN partneriem.

⁴⁵ Pēc paziņojuma ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes ministru sanāksmē 2022. gada decembrī.

Īstenojot iepriekš minētos mērķus, ES un dalībvalstis nevar atļauties tikai reaģēt; tās ievieš koordinētu ekonomiskās drošības satvaru, kas mērķtiecīgi novērš riskus, vienlaikus aizsargājot priekšrocības, ko sniedz atvērta tirdzniecība un digitālā sadarbība. ES arī stratēģiski izmantos pieejamos autonomos rīkus, piemēram, tirdzniecības aizsardzības instrumentus (TAI), Regulu par ārvalstu subsīdijām, Starptautiskā iepirkuma aktu vai ierosināto ES pretpiespiešanas instrumentu.

Savstarpēja piekļuve tirgum un tirdzniecības šķēršļu novēršana (gan attiecībā uz precēm, gan pakalpojumiem) radīs vairāk iespēju tirdzniecībai, investīcijām, inovācijai un produktivitātes pieaugumam.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
16. Tirdzniecība ar pārējo pasauli (kā daļa no IKP)	<i>Eurostat</i>	Augšup	21,5 % (2021. gads) 20,2 % (2020. gads)

III. Izaugsmi veicinošs tiesiskais regulējums

Valsts pārvaldes un tiesiskā regulējuma kvalitātei ir izšķiroša nozīme Savienības konkurētspējā. ES ir kļuvusi par augstu standartu noteicēju tādās politikas jomās kā patērētāju aizsardzība, konkurence, vide un drošība darba vietā un nodrošina regulējuma stabilitāti un noteiktību. Sagatavojot jaunu regulu, Komisija paļaujas uz vienu no modernākajām labāka regulējuma sistēmām, kuras ESAO ir ierīdojusi visaugstākajā vietā. Tomēr ir iespējami uzlabojumi.

Jaunā **konkurētspējas pārbaude** nodrošina, ka tiesību aktu priekšlikumu ietekmes novērtējumos integrētā veidā ir izklāstīta katra priekšlikuma paredzamā ietekme uz izmaksu un cenu konkurētspēju, starptautisko konkurētspēju un inovācijas spēju, kā arī uz MVU konkurētspēju. Lai to papildinātu, Komisija strādās pie tā, kā labāk novērtēt dažādu politikas pasākumu kumulatīvo ietekmi ES līmenī nolūkā izstrādāt metodiku. Turklāt principa “**viens pieņemts – viens atcelts**” mērķis ir izvairīties no nevajadzīga sloga, kad administratīvās izmaksas, piemēram, ziņošanas pienākumi, sertifikācija vai marķēšana, tiek kompensētas vienā un tajā pašā politikas jomā. Gaidāmais ikgadējais apsekojums par slogu sniegs pirmos daudzsološus rezultātus šajā jomā.

Ziņošanas pienākumi ir nepieciešami, lai pienācīgi uzraudzītu un īstenotu tiesību aktus, tomēr tie rada izmaksas, jo īpaši MVU. **Komisijas prioritāte ir vēl vairāk racionalizēt ziņošanas pienākumus un samazināt administratīvo slogu**⁴⁶. Līdz šim atbilstības pārbaudes⁴⁷ ir veiktas vairākās politikas jomās, un tajās ir konstatēts potenciāls vienkāršot

⁴⁶ Piemēram: Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības pārvaldību, kas apvienoja enerģētikas un klimata plānošanu un vienkāršoja progresa uzraudzību; 2007. gada Augsta līmeņa grupa administratīvā sloga jautājumos.

⁴⁷ Piemēram, ES vides politikas ziņošanas un monitoringa derīguma pārbaude (SWD(2017) 230), kurā tika pārskatīti 180 ziņošanas pienākumi 60 tiesību aktos.

prasības un samazināt ziņošanas izmaksas. Komisija **no jauna centīsies racionalizēt un vienkāršot ziņošanas prasības** uzņēmumiem un pārvaldes iestādēm, **līdz rudenim** sagatavojot pirmos priekšlikumus par katru no **zaļajām, digitālajām un ekonomikas tematiskajām jomām**. Mērķim vajadzētu būt samazināt šādu slogu par 25 %, neapdraudot saistītos politikas mērķus. Ņemot vērā šīs Komisijas pilnvaru galvenās likumdošanas darbības, šis ir īpaši piemērots brīdis, lai pastiprinātu šādu darbu. Šādi pasākumi var ne tikai samazināt birokrātiju un vienkāršot normatīvo vidi, bet arī atbrīvot kvalificētus resursus, tādējādi nākot par labu uzņēmumu konkurētspējai. Tas pats attiecas uz citiem transversāliem tematiem, piemēram, marķēšanas noteikumu vienkāršošanu/digitalizāciju.

Labi izstrādātiem ES noteikumiem ir tāda priekšrocība, ka tie vienkāršo dzīvi iedzīvotājiem un uzņēmumiem, jo īpaši MVU, t. sk. jomās, kurās tie aizstāj 27 valstu regulējumus ar vienu noteikumu kopumu. Komisija pilnveidos **inovācijai labvēlīgāku pieeju regulējumam**, plašāk izmantojot **“regulatīvās smilškastēs”/izmēģinājuma platformas**, kas ļauj uz ierobežotu laiku testēt jaunus risinājumus kontrolētā vidē. Komisija jau ir ierosinājusi šādas “smilškastēs” mākslīgajam intelektam un neto nulles emisiju nozarēm un ierosinās to darīt farmācijas nozarē. Balstoties uz iepriekš minēto, Komisija aktīvi apsvērs iespēju to attiecināt arī uz citām jomām/nozarēm.

Komisija arī apsvērs iespēju, kad vien iespējams, piemērot **regulatīvos modeļus**, kas ir drīzāk stimulējoši⁴⁸, nevis noteikumus diktējoši, un tādējādi samazinās atbilstības nodrošināšanas izmaksas, vienlaikus sasniedzot tādus pašus rezultātus.

Konkurētspēja ir atkarīga no atjaunošanas. Komisija turpinās **regulāri izvērtēt ES tiesību aktus**, lai pārliecinātos, vai tie joprojām atbilst paredzētajam mērķim. Jomās, kurās notiek būtiskas tehnoloģiskas pārmaiņas, Komisija izskatīs iespēju labāk izmantot **turpināmības un pārskatīšanas klauzulas** savos tiesību aktu priekšlikumos, lai nodrošinātu, ka regulējums joprojām atbilst nākotnes vajadzībām. Ja ir savlaicīgi jāpieņem galvenie tiesību akti, lai nodrošinātu stabilitāti un paredzamību tirgus dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām, Komisija centīsies no Eiropas Parlamenta un Padomes kā likumdevējiem panākt skaidras politiskās saistības.

Tiklīdz tiesību akti būs pieņemti, Komisija turpinās palīdzēt dalībvalstīm pareizi, **pilnībā un savlaicīgi transponēt ES tiesību aktus**. Šis dialogs tiks turpināts. Dalībvalstīm, transponējot ES direktīvas valsts tiesību aktos, ir pienākums pareizi piemērot to, par ko tās ir vienojušās kā Eiropas likumdevēji, t. sk. atturēties no joprojām biežas regulatīvā vai administratīvā sloga pievienošanas papildus tam, kas nepieciešams, un nevajadzīga sloga uzlikšanas uzņēmumiem un iedzīvotājiem (tā sauktā “pārmērīgā reglamentēšana”). Daudzas praktiskās priekšrocības, ko sniedz saskaņošana vienotajā tirgū, var zust, ja īstenošana dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga. Transponēšanai arī jābūt savlaicīgai, lai mazinātu nenoteiktības risku attiecībā uz tiesību stāvokli, jo īpaši uzņēmumiem. Šajā sakarā dalībvalstis, reģionālās un vietējās iestādes tiek mudinātas pārskatīt pašreizējos ES tiesību aktu transponēšanas procesus.

Spēcīga publiskā pārvalde ir neatsverama, lai publiskais sektors varētu turpināt īstenot ES politiku. Komisija ieskicēs vairākas darbības⁴⁹, kuru mērķis ir padziļināt un uzlabot administratīvo sadarbību, atbalstīt iestādes, lai uzlabotu civildienesta ierēdņu prasmes, un veicināt prakses un personāla apmaiņu, lai atbalstītu konkrētu reformu īstenošanu, politikas iniciatīvu izstrādi vai jaunu pārvaldības rīku un pieeju ieviešanu.

⁴⁸ Izmantojot uzņēmējdarbības vai finansiālus stimulus.

⁴⁹ Eiropas administratīvā telpa Eiropas Savienībā (*ComPAct*)

Šis galvenais snieguma rādītājs atspoguļo uzņēmumu priekšstatu par to, cik viegli ir ievērot valdības noteikumus un administratīvās prasības. Augšupejoša tendence atspoguļos to, cik lielā mērā ES un tās dalībvalstis kopā var sekmīgi nodrošināt tādu tiesisko un administratīvo regulējumu, kas veicina izaugsmi.

Lai uzraudzītu šo faktoru, tiek ierosināti šādi galvenie snieguma rādītāji:

Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Mērķis	Jaunākie pieejamie dati
17. Normatīvās atbilstības ērtums	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums	Augšup	3,64 (2021. gads) 3,33 (2018. gads)

Secinājumi

Ņemot vērā spēcīgo globālo konkurenci un jaunu ģeopolitisko kontekstu, konkurētspēju nekad nevar uzskatīt par pašsaprotamu. Tā ir pelnījusi politisku uzmanību augstākajā politiskajā līmenī. Atjaunotā uzmanība ilgtermiņa konkurētspējai ir vērsta uz to, lai Eiropas Savienība uzņemtos atbildību par savu pievilcību un pozīciju pasaules ekonomikā.

Eiropas Savienībai šis ir svarīgs brīdis nākamajai desmitgadei, un tai ir vajadzīgs uzņēmumu un politikas veidotāju kopīgs stimuls, lai Eiropu nostādītu uz pareizā ceļa nākotnes virzienā. Uzņēmumiem ir ilgtermiņa perspektīvas, un to investīcijām ir vajadzīgi paredzami un konkurētspējīgi pamatnosacījumi. Tas būs noteicošais, kur notiks turpmākā ekonomikas izaugsme.

Šajā paziņojumā ir uzsvērti galvenie ilgtermiņa konkurētspējas faktori. faktori ir savstarpēji saistīti, un mūsu pašreizējām problēmām nav vienas atbildes. Arvien mainīgajā vidē šie faktori tiks vērtēti, pamatojoties uz galvenajiem snieguma rādītājiem, mērķiem un uzraudzības sistēmām, kas jau ir izstrādātas nozaru politikā⁵⁰, vienotā tirgus rezultātu apkopojumā, Digitālās desmitgades politikas programmā un Eiropas pusgadā. Komisija plāno katru gadu nākt klajā ar atjauninājumu vienotā tirgus un konkurētspējas rezultātu apkopojumā. Tādējādi marta Eiropadomei, kā arī Eiropas Parlamentam tie var sniegt kopēju novērtējumu par ES konkurētspējas stāvokli, lai nodrošinātu informāciju un stimulētu diskusiju par jebkādiem nepieciešamiem politikas pasākumiem. Tie arī palīdzēs Komisijai ikdienas darbā un abiem likumdevējiem pabeigt tiesību aktu izstrādi, kuri ietekmē Eiropas konkurētspēju. Dalībvalstu saistības veikt reformas un saskaņots un spēcīgs vēstījums uzņēmumiem, ko papildina nepieciešamās investīcijas un īstenošana, ļaus nākotnē konkurētspēju balstīt uz Eiropas spēku.

Tikmēr Komisija aktīvi izskatīs savu regulējumu, novērtēs, vai tas atbilst paredzētajam mērķim, un strādās pie tā, lai panāktu inovācijai labvēlīgāku pieeju regulējumam. Skaidrs tiesiskais regulējums, atbalsts nozīmīgām inovācijām, kvalificēts darbaspēks, kā arī pēc iespējas samazinātas ziņošanas prasības radīs tādu uzņēmējdarbības vidi, kurā ES rūpniecība var attīstīties ilgtermiņā.

⁵⁰ Ilgtspējīgas attīstības satvars, digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss, sociālais pīlārs, inovācijas rezultātu pārskats un vēl daudzi citi sniedz detalizētāku priekšstatu par saistītajām norisēm ES.

Eiropadome un Eiropas Parlaments tiek aicināti apstiprināt šajā paziņojumā noteiktās prioritātes un regulāri izvērtēt panākto progresu.

Pielikums. Galvenie snieguma rādītāji ES rūpniecības konkurētspējas uzraudzībai

Nr.	Galvenie snieguma rādītāji	Avots	Apraksts	Mērķis	Jaunākā vērtība
<i>Funkcionējošs vienotais tirgus</i>					
1.	Integrācija vienotajā tirgū	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums ⁵¹	Preču un pakalpojumu tirdzniecības plūsma ES iekšienē kā daļa no ES IKP.	Augšup	23,5 % precēm (2021. gads) 21,5 % precēm (2020. gads) 6,75 % pakalpojumiem (2021. gads) 6,5 % pakalpojumiem (2020. gads)
2.	Neatbilstības īpatsvars	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums ⁵²	Te apzināts to transponēto direktīvu skaits, par kurām Komisija ir uzsākusi pārkāpuma procedūru par nepareizu transponēšanu	0,5 %	1,3 % (2021. gads)
<i>Piekluve privātajam kapitālam un investīcijām</i>					
3.	Neto privātās investīcijas kā daļa no IKP	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums ⁵³	Privātās investīcijas ir tieši saistītas ar vieglu piekļuvi privātajam kapitālam.	Augšup	3,2 % (2021. gads) 2,6 % (2020. gads) 4,4 % (2019. gads)
4.	Riska kapitāla investīcijas	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums ⁵⁴	Progress šajā jomā ir labs rādītājs, kas liecina par progresu piekluvē privātajam kapitālam kopumā. Nesens progress, bet zems salīdzinājumā ar	Augšup	0,48 % (2021. gads) 0,03 % (2018. gads)

⁵¹ [Preču un pakalpojumu integrācija | Vienotā tirgus rezultātu apkopojums \(europa.eu\)](#)

⁵² [Transponēšana | Vienotā tirgus rezultātu apkopojums \(europa.eu\)](#)

⁵³ [Ekonomikas noturība | Vienotā tirgus rezultātu apkopojums \(europa.eu\)](#)

⁵⁴ [Piekluve finansējumam | Vienotā tirgus rezultātu apkopojums \(europa.eu\)](#)

			starptautisko līmeni.		
Publiskās investīcijas un infrastruktūra					
5.	Publiskās investīcijas kā daļa no IKP	AMECO datubāze ⁵⁵	Publiskajām investīcijām ir būtiska nozīme tādu uzņēmumu attīstībā un uzturēšanā, kuri atbalsta tādas infrastruktūras kā enerģētika, transports vai digitālā savienojamība.	Augšup	3,2 % (2022. gads)
Pētniecība un inovācija					
6.	Pētniecības un izstrādes intensitāte % no IKP	Eurostat ⁵⁶	Kopējie pētniecības un izstrādes izdevumi (publiskie un privātie).	>3 % pēc 2030. gada	2,26 % (2021. gads) 2,3 % (2020. gads) 2,22 % (2019. gads)
7.	Patentu pieteikumu skaits ⁵⁷	Eurostat ⁵⁸	Patenti atspoguļo ekonomikas spēju ekspluatēt zināšanas un norāda konkurētspējas priekšrocības, ko var panākt ar inovāciju.	Augšup	67 713 (2021. gads) 65 925 (2020. gads) 66 510 (2019. gads)
Enerģētika					
8.	Atjaunīgo energoresursu enerģijas īpatsvars	Eurostat ⁵⁹	Atjaunīgās enerģijas ražošana (kā ierosināts Atjaunojamo energoresursu direktīvā).	45 % 2030. gadā	21,77 % (2021. gads) 22,04 % (2020. gads) 19,89 % (2019. gads)
9.	Patērētājiem, kas nav mājsaimniecības, noteiktās elektroenerģijas cenas ⁶⁰	Eurostat ⁶¹	Elektroenerģijas cena rūpnieciskajiem patērētājiem sniedz labu priekšstatu par enerģijas cenu pieejamību.	Lejup un tad stabilizējas	0,1604 EUR par kWh (2022. gada 1. pusgads) 0,0818 EUR (2020. gada 1. pusgads)

⁵⁵ https://ec.europa.eu/economy_finance/ameco_dashboard

⁵⁶ [Datubāze – Zinātne, tehnoloģija un inovācija – Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁵⁷ Patentu pieteikumi Eiropas Patentu iestādei pēc pieteikuma iesniedzēju dzīvesvietas valsts, noklusējuma skatījums Eurostat datu kopā

⁵⁸ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: SDG_09_40

⁵⁹ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: NRG_IND_REN

⁶⁰ Grupa IC, patērētāji no 500 līdz 2 000 MWh, noklusējuma skatījums Eurostat datu kopā.

⁶¹ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: NRG_PC_205

<i>Apritīgums</i>					
10.	Materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs	<i>Eurostat</i> ⁶²	Materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs mēra atgūtā un ekonomikā atgrieztā materiāla īpatsvaru kopējā materiālu izmantojumā. Aprites ekonomikas rīcības plāna mērķrādītājs: divkāršosies salīdzinājumā ar 2020. gadu.	23,4 % līdz 2030. gadam	11,7 % (2021. gads) 11,7 % (2020. gads)
<i>Digitalizācija</i>					
11.	Digitālā intensitāte MVU	<i>Eurostat</i> ⁶³	To ES uzņēmumu īpatsvars, kuriem ir vismaz digitālās intensitātes pamatlīmenis. Pamatlīmenis nozīmē, ka tiek izmantotas vismaz četras no divpadsmit atlasītajām digitālajām tehnoloģijām (piemēram, jebkādas MI tehnoloģijas izmantošana; e-komercijas tirdzniecības konta esība vismaz 1 % no kopējā apgrozījuma utt.), kā definēts digitālās desmitgades politikas programmā.	90 % līdz 2030. gadam	69 % (2022. gads)
12.	Digitālo tehnoloģiju ieviešana uzņēmumos	<i>Eurostat</i> ^{64 65 66}	Tādu Eiropas uzņēmumu īpatsvars, kuri izmanto mākoņdatošanas pakalpojumus, lielos datus un mākslīgo intelektu. Mērķrādītājs noteikts digitālās desmitgades politikas programmā.	75 % līdz 2030. gadam	Mākoņdatošanas pakalpojumi 41 % (2021. gads) 23,9 % (2018. gads) Lielie dati 14,2 % (2020. gads)

⁶² [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁶³ [Cik digitalizēti ir ES uzņēmumi? – Produkti – Eurostat ziņas – Eurostat \(europa.eu\)](#)

⁶⁴ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: ISOC_CICCE_USE. Uzņēmuma lielums: 10 vai vairāk nodarbinātu personu

⁶⁵ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: ISOC_EB_BD. Uzņēmuma lielums: 10 vai vairāk nodarbinātu personu

⁶⁶ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](#) Tiešsaistes datu kods: ISOC_EB_AI. Uzņēmuma lielums: 10 vai vairāk nodarbinātu personu

					Mākslīgais intelekts 7,9 % (2021. gads)
<i>Izglītība un prasmes</i>					
13.	Pieaugušo dalība izglītībā un apmācībā katru gadu (sievietes un vīrieši)	Pieaugušo izglītības apsekojums/darbaspēka apsekojums ⁶⁷	Lielāka dalība apmācībā liecinās par labu progresu ilgtspējīgai konkurētspējai vajadzīgo prasmju attīstībā (mērķrādītājs noteikts Portu samita mērķvērtībās, sociālajā pīlārā).	60 % līdz 2030. gadam	37,4 % (2016. gads) ⁶⁸ Pamatojoties uz pieaugušo izglītības apsekojumu, kas iepriekš tika veikts reizi sešos gados.
14.	Pieaugušo nodarbinātības līmenis	<i>Eurostat</i> ⁶⁹	Lielāka līdzdalība darba tirgū nozīmē mazāku darbaspēka trūkumu, kas uzlabo ilgtspējīgu konkurētspēju (mērķrādītājs noteikts Portu samita mērķvērtībās, sociālajā pīlārā).	78 % līdz 2030. gadam	73 % (2021. gads)
15.	IKT speciālisti (sievietes un vīrieši)	<i>Eurostat</i> ^{70 71}	Ar šo rādītāju, kas ir viens no digitālās desmitgades mērķrādītājiem, mēra progresu virzībā uz vispusīgu darbaspēku, kas specializējies digitālo tehnoloģiju izstrādē un ieviešanā.	20 miljoni līdz 2030. gadam	8,5 miljoni ⁷² (2021. gads) Sieviešu īpatsvars 19,1 % (2021. gads) 17,8 % (2019. gads)
<i>Tirdzniecība un atvērta stratēģiskā autonomija</i>					
16.	Tirdzniecība ar pārējo pasauli (kā daļa no IKP)	Gada ziņojums par vienoto tirgu ⁷³	Preču un pakalpojumu tirdzniecības plūsma ar pārējo pasauli kā daļa no	Augšup	21,5 % (2021. gads) 20,2 % (2020. gads) ⁷⁴

⁶⁷ Šis rādītājs tiks īstenots, sākot ar 2022. gadu, un dati būs pieejami ik pēc diviem gadiem.

⁶⁸ [Circabc \(europa.eu\)](http://Circabc.europa.eu) EMPL ĢD dati no pieaugušo izglītības apsekojuma, izņemot “virzītu apmācību darbavietā”

⁶⁹ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](http://Statistika.europa.eu) Nodarbinātība un aktivitāte pēc dzimuma un vecuma – gada dati. Tiešsaistes datu kods: LFSI_EMP_A.

⁷⁰ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](http://Statistika.europa.eu) Nodarbinātie IKT speciālisti, procentos no kopējās nodarbinātības. Tiešsaistes datu kods: ISOC_SKS_ITSP

⁷¹ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](http://Statistika.europa.eu) Nodarbināti IKT speciālisti pēc dzimuma. Tiešsaistes datu kods: ISOC_SKS_ITSPS

⁷² Aplēses Aprēķina bāze: 189,7 miljoni nodarbināto personu 2021. gadā [Nodarbinātība – gada statistika – statistikas skaidrojums \(europa.eu\)](http://Nodarbinatiba-gada-statistika-statistikas-skaidrojums.europa.eu)

			ES IKP.		
Regulatīvais slogs					
17.	Normatīvās atbilstības ērtums	Vienotā tirgus rezultātu apkopojums ⁷⁵	Uzņēmumu priekšstats, atbildot uz jautājumu: “Cik viegli jūsu valstī uzņēmumiem ir ievērot valdības noteikumus un administratīvās prasības (piemēram, atļaujas, ziņošana, tiesību akti)? (1 = pārāk sarežģīti; 7 = pārāk viegli)” (Pasaules Ekonomikas foruma globālās konkurētspējas indeksa apsekojums).	Augšup	3,64 (2021. gads) 3,33 (2018. gads)

⁷³ [ASMR 2023.pdf \(europa.eu\)](#) 1. attēls

⁷⁴ Pasaules preču un pakalpojumu tirdzniecība – pārskats – statistikas skaidrojums (europa.eu)

⁷⁵ [Atbildīga administrācija un regulējuma slogs | Vienotā tirgus rezultātu apkopojums \(europa.eu\)](#)